

Dr. Hévízi Józsa, az Erdélyi Szövetség elnöke:

Az autonómia eléréséhez vezető út szerves része a kisebbségbe szorult magyarság gazdasági szervezeteinek felerősítése, a többségi államnak befizetett adóiból fedezett önálló, saját iskolarendszer fenntartása, a saját kulturális intézményrendszer, a mindezeket akár magába foglaló – identitást erősítő - önálló egyházszervezet megléte. A területi autonómia híján lévő közösségek együtt tartó ereje a nyelvi-kulturális sajátosságokat, hagyományokat, akár anyanyelvű iskolákat is működtető egyházszervezet! Ez erősítette fel gazdasági és kulturális tekintetben a XIX. század végéig a hazai románok, szerbek, ruszinok, szlovákok identitását, közösségeit is.

Skócia sem érte volna el 1999-ben az autonómia megszavazását, ha 1858-ban nem hoztak volna törvényt a skóciai egyetemekről (!), s ha 1872-ben nem alkották volna meg a skót nemzeti oktatási rendszert a különálló Skót Oktatási minisztériummal! De amíg ez nem valósulhatott meg, a Presbiteri Skót egyház iskolái nevelték öntudatra az új nemzedéket. Skóciában az öngazgatásért folyó mozgalom egyszerre küzdött a 4 egyetemért, a politikai reformokért, s az Egyesült Szabad Egyház reformjáért.

Mintegy 90 év telt el Trianontól és azt tapasztaljuk, hogy a környező országok módszerei az elszakított magyarság asszimilálására semmit sem változtak; sőt a kisantant keretei között a technikákat kicserélték. Mindenütt alkalmazták a nyelvtörvényeket, a határaink köré vont övezetbe a többséghez tartozó szerbeket, románokat, cseheket telepítettek, a közigazgatási átszervezésekkel a nyelvhasználat feltételül szabott kvótát a magyarok nem érhették el, a rendszerváltásig (vagy tán napjainkig !) alkalmazott *numerus clausus* eredményeképp az elszakított területeinken élő magyarság még a számarányának megfelelően sem juthatott be a felsőfokú oktatásba, vagy kiszorították a hivatalokból, a gazdasági életből. 1920 után a földreform, a diszkriminatív hitelpolitika és adózás a magyarság egzisztenciális alapjait ingatta meg.

Míg mi egyházi autonómiát adtunk a nemzetiségeknek magyar állami finanszírozással, ők betagolták, vagy kisebbségbe szorították a magyar katolikus egyházszervezetet, amely szinte az oktatási –kulturális élet egyedül lehetséges kereteit adta.

Az állampolgárság elvételével, a közalkalmazottak lecserélésével az értelmiségétől, identitásának szervezőitől fosztották meg a magyarságot. A trükkök számos változatát ismerjük: pl. a tanítók számára kötelező román nyelvvizsga bevezetését 1924-től, a magyar tagozatok számának állandó csökkentését, névelemzés útján eltiltották a magyar iskolába járást. Az államsegély megtagadása miatt iskolák szűntek meg, felvételikén a magyar jelölteket elbuktatták, szigorúbban osztályozták, Az 1944-45-ös vérengzések, haláltáborok Délvidéken, Kárpátalján, Erdélyben, a benesi dekrétumok a Felvidéken élőket félemlítették meg. Az államosítással bezárult a kör. A szocialista iparosítás mindenütt azt célozta, hogy a

magyarlakta területeket a többségi etnikummal hígítsák föl, megváltoztatva a népesség arányszámát , hogy felgyorsítsák az asszimilációt.

1950-től magyar önálló kulturális intézményeket (művészeti, színi akadémia)összevonják a románokkal, majd később sorra megszüntetik őket. Kolozsvárról kiszorítják a magyar értelmiséget.

A marosvásárhelyi magyar tannyelvű orvostudományi és Gyógyszerészeti Intézet 1948-ban még önálló, 1962-től a „román-magyar testvériség erősítésére” kétnyelvűvé vált. Fokozatosan bővítették a románt és leépítették a magyart. – A mai reménytelen végkifejletről Ábrám Zoltán prof fog beszélni.

De említhetjük a Sepsiszentgyörgyön a Mikó kollégium esetét, amikor a megosztás eszközét; a magyart a magyarral szembeállítva számolnak fel ősi intézményeket: Ma a székelység értelmiségét előképző (900 gyerekről van szó) híres gimnázium megszüntetése feslik fel a jövőben; először román kézbe adva, hogy majd elrománosítsák a régi technikával...

Mindezeknek a közösségeket lebontó, asszimiláló technikáknak a tárházát gyűjtöttem össze az ***Autonómiatípusok Magyarországon és Európában (Püski, Bp., 2001.)*** című könyvemben abban a reményben, hogy külügyeink, okos jogászaink megtalálják az ellenszert. Hiszen van Teleki Intézetünk, nemzetpolitikai kutatóintézetünk és számos más műhelyünk, de nem látom, hogy lenne egy olyan jogászképzés, ahol felkészítenék az elszakított terület magyarságát intézményeik, érdekeik hatásos védelmére. (Kincses Előd egymaga egy ilyen intézmény.) – Ezzel a néhány gondolattal szeretném megnyitni a mai konferenciánkat.